

D.E.U. br. 21/050

HRVATSKI SABOR

Odbor za informiranje,
informatizaciju i medije

KLASA: 022-03/22-01/120

URBROJ: 6521-22-22-

Zagreb, 19. listopada 2022.

ODBOR ZA EUROPSKE POSLOVE

Predsjednik Domagoj Hajduković

Predmet: Mišljenje o Stajalištu Republike Hrvatske o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti osoba uključenih u javno sudjelovanje od očito neosnovanih ili zlonamjernih sudskih postupaka ("strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja") COM (2022) 177, D.E.U. br. 21/050

Odbor za informiranje, informatizaciju i medije raspravio je na 31. sjednici, održanoj 19. listopada 2022. godine Stajalište Republike Hrvatske o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti osoba uključenih u javno sudjelovanje od očito neosnovanih ili zlonamjernih sudskih postupaka ("strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja") COM (2022) 177, koje je Odboru za informiranje, informatizaciju i medije, sukladno članku 154. stavku 1. Poslovnika Hrvatskog sabora, dostavio Odbor za europske poslove, aktom od 21. rujna 2022. godine.

Stajalište Republike Hrvatske o ovom Prijedlogu direktive usvojila je Koordinacija za unutarnju i vanjsku politiku Vlade Republike Hrvatske Zaključkom KLASA: 022-03/22-07/278, URBROJ: 50301-21/22-22-2 na sjednici održanoj 26. srpnja 2022.

U uvodnom obrazloženju predstavnica Ministarstva pravosuđa i uprave istaknula je da nova pravila utječu na fizičke i pravne osobe koje su uključene u javno sudjelovanje u pitanjima od javnog interesa, posebice novinare i aktiviste za ljudska prava, u smislu njihove zaštite od sudskih postupaka koji se protiv njih pokreću kako bi ih se odvratilo od javnog sudjelovanja, a koje se uobičajeno nazivaju "strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja" ili SLAPP-ovi". U borbi protiv organiziranog kriminala, korupcije i ekstremizma osobito važnu ulogu imaju istraživački novinari, koji se suočavaju sa sve većim brojem napada i uznemiravanja. Zbog toga je potreban čvrst sustav zaštićenih mjera kako bi im se omogućilo da ispune svoju ključnu nadzornu ulogu u pitanjima od javnog interesa. Isto tako i aktivisti za ljudska prava imaju važnu ulogu u europskim demokracijama, posebno u zaštiti temeljnih prava, demokratskih vrijednosti, socijalne uključenosti, zaštiti okoliša i vladavini prava. Također i drugi sudionici u javnoj raspravi zaslužuju odgovarajuću zaštitu, kao što su članovi akademske zajednice i istraživači. Krajnji je cilj sudskih postupaka protiv javnog sudjelovanja je postići odvrćući učinak, ušutkati tuženike i odvratiti ih od njihova daljnjeg rada.

Buduća direktiva bi se trebala primjenjivati na sve vrste pravnih zahtjeva ili postupaka građanske ili trgovačke naravi s prekograničnim implikacijama bez obzira na vrstu suda. Tuženima bi se osigurala i postupovna jamstva: zahtjev za osiguranje za pokrivanje troškova postupka ili troškova postupka i naknade štete, zahtjev za rano odbacivanje očito neosnovanog sudskog postupka, zahtjev za pravne lijekove protiv zlonamjernih sudskih postupaka ili sve u isto vrijeme. Također, sudovi bi imali mogućnost izricanja novčanih kazni što bi stvorilo odvraćajući učinak kod potencijalnih tužitelja od pokretanja zlonamjernih sudskih postupaka. Prijedlog direktive osigurava mogućnost da, kada se pokrene zlonamjerni sudski postupak protiv fizičke ili pravne osobe s domicilom u državi članici zbog javnog sudjelovanja, ta osoba može pred sudom države u kojoj ima domicil tražiti naknadu štete i naknadu troškova postupka pred sudom treće zemlje bez obzira na domicil tužitelja u sudskom postupku u trećoj državi.

Sukladno navedenom, ovaj prijedlog je jedna od mjera u okviru akcijskog plana za europsku demokraciju čiji je cilj jačanje medijskog pluralizma i slobode medija u Europskoj uniji. Cilj prijedloga je zaštititi mete SLAPP-ova i spriječiti daljnje širenje te pojave u EU. U ovom trenutku nijedna država nema posebne zaštitne mjere protiv takvih postupaka, a samo nekoliko njih trenutno razmatra uvođenje posebnih zaštitnih mjera. Također ne postoje ni pravila za rješavanje SLAPP-ova na razini EU, te se ovim prijedlogom nastoje sudovima osigurati učinkovita sredstva za rješavanje SLAPP-ova, a njihovim metama sredstva za obranu.

Republika Hrvatska podržava donošenje direktive i ciljeve koji se njome žele postići, no nužno je dodatno regulirati određena područja kako bi se ista lakše implementirala u hrvatski pravni poredak, te je potrebno razmotriti alternative određenim predloženim rješenjima koje bi postigle isti učinak, ali koje ne bi zahtijevale novi pristup procesno pravnim institutima građanskog postupovnog prava u Republici Hrvatskoj. Određene članke Prijedloga direktive Republika Hrvatska razmatra s dodatnom pažnjom zbog jednostavnije primjene istih u postojeće nacionalno zakonodavstvo. To je institut intervencije treće strane, institut ranog odbacivanja, prekid postupka do odluke po pitanju prethodnog odbacivanja tužbe, teret dokazivanja povodom odlučivanja o ranom odbacivanju tužbe, novo uređenje naknade troškova postupka, institut novčne kazne (tzv. "punitive damages") i razlozi za odbijanje priznavanja i izvršenja sudske odluke treće zemlje.

Za implementaciju Prijedloga direktive u postojećem tekstu bit će potrebna sveobuhvatna izmjena nekoliko sistemskih zakona Republike Hrvatske. U ovom trenutku ne može se predvidjeti eventualni financijski utjecaj na Državni proračun Republike Hrvatske.

U raspravi na Odboru članovi Odbora načelno su podržali donošenje ove direktive, ali su istaknuli da još postoji niz nejasnoća koje treba otkloniti. Treba jasno definirati tko su novinari i aktivisti za ljudska prava, kao i što je to javno sudjelovanje. Da je puno toga još nedorečeno jasno je i iz toga što je dosta zemalja istaknulo rezerve, a velik broj još nema konačna stajališta o bitnim pitanjima. Odgovoreno je da Republika Hrvatska podupire rješavanje svih nedoumica oko implementacije predloženih procesnih rješenja iz Prijedloga direktive.

Nakon provedene rasprave, Odbor je većinom glasova (s 5 glasova "ZA", 1 glasom "PROTIV" i 2 "SUZDRŽANA" glasa), sukladno članku 154. stavku 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, utvrdio sljedeće

MIŠLJENJE

Podržava se Stajalište Republike Hrvatske o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti osoba uključenih u javno sudjelovanje od očito neosnovanih ili zlonamjernih sudskih postupaka ("strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja") COM (2022) 177.

PREDSJEDNIK ODBORA

Josip Borić

